Elinvoimakeskus

Lappi eallinfápmoguovddáš

Täin ooccmõõžžin vuäǯǯeei veä'ǩǩvuõtt, eu'rred

Boahtinbeaivemearri Fidnu nummár Vuostáváldi namma

MÁKSIN- JA LOANA LOKTENLOHPEOHCAMUŠ

doarjaga oažžuma várás boazodoalu ja luondduealáhusaid ráhkadusdoarjjalága (986/2011) ja nuorta-lašlága (253/1995) mielde

☐ ohccojuvvo doarjaga máksin ☐ ohccojuvvo loana loktenlohpi

1. OHCCI

1.1 Ohcci/ohccit	1.2 Persovdnadovddaldat dehe servoša F-dovddaldat
1.3 Čujuhus	1.4 Boastanummár ja –doaibmabáiki
1.5 Telefonnummár	1.6 Šleađgaboastačujuhus
1.7 Konttu nummár (IBAN) ja báŋkku BIC- koda	
1.8 Loktenlohpeohcamušas lassidieđuid addi olmmoš sihke oktavuohtadieđut (jos eará go ohcci)	
1.9 Doarjjaohcamuša fidnonummár	

2. DOARJAGA MÁKSIN OHCCOJUVVO ČUOVVOVAČČAT

2.1 Doarjjaeari nummár (1–2) earri / ☐ loahppamáksu
2.2 Golut buohkanassii (euro), mat leat doarjjaeari mávssu vuođđun dehe viessohuksema válmmasvuohtadássi (%)
2.3 Doarjja, mii ohccojuvvo dáinna ohcamušain, euro

Eiseváldi deavdá: dohkkehuvvon golut / doarjja

3. LOANA LOKTENLOHPI OHCCOJUVVO ČUOVVOVAČČAT

3.1 Loana lokteneari nummár (1-5) earri / ☐ maŋimus earri
3.2 Golut buohkanassii (euro), mat leat loatnaeari loktenlobi vuođđun dehe viessohuksema válmmasvuohtadássi (%)
3.3 Dáinna ohcamušain ohccojuvvo loktema várás loatna, euro

Eiseváldi deavdá: dohkkehuvvon golut / loana mearri

4. FIDNU OLLAŠUHTTIN

4.1 Leago bargu bargojuvvon / luvvodat háhkojuvvon doarjjamearrádusa ja dohkkehuvvon plána mielde?	☐ Juo	☐ Ii, čilgehus čuovusin
4.2 Leatgo doarjaga mieđiheami maŋŋel dáhpáhuvvan nuppástusat ohcci dehe dálu diliin?	☐ Eai	☐ Juo, čilgehus čuovusin
4.3 Leago visttis, mii lea doarjaga čuozáhahkan, dáhkádus?	☐ Juo	☐ Ii

4.4 Leago/leatgo investeremii laktáseaddji háhkan/háhkamat gilvalahtton ráhkadusdoarjjalága 1476/2007 dehe háhkanlága 1397/2016 mielde? Háhkan galgá gilvalahttojuvvot, jos hukseninvesterema bušeahttaárvvoštallan almmá árvolassivearu haga lea unnimusat 150 000 euro dehe dárbbaš-, mašiidna- ja rusttetháhkama árvu almmá árvolassivearu haga lea unnimusat 60 000 euro ja seammas mieđihuvvon investerendoarjaga doarjjadássi manná badjel 50 proseantta.

☐ Doarjja lea 50 % dehe unnit investerema einnostuvvon golluárvvoštallamis, ii leat dárbu gilvalahttit

Doarjja lea badjel 50 % einnostuvvon árvvus

☐ Gilvalahttin rabas meannudeamis (háhkanilmmuhus.fi)

☐ Gilvalahttin njuolggoháhkamiin, čuovus ákkain

5. VUOLLÁIČÁLUS JA DÁHKÁDUS

Dáhkidan, ahte doarjjamearrádusa eavttut leat doahttaluvvon ja ahte dán ohcamušas ovdanbukton dieđut lea šaddan dorjojuvvon fidnu ollašuhttimis. Evttohuvvon golut leat ovttadoallevačča bálgesa girjedoaluin / boazo-doalu muituimerkejumiiguin.

☐ Ovdanbuktojuvvon goluide ii leat ožžojuvvon eará almmolaš doarjja (EU, stáhta, gielda ded.)

☐ Ovdanbuktojuvvon goluide lea ožžojuvvon eará almmolaš doarjja (sierra čilgehus čuovusin).

Ohcamuša čuvvot _____ st čuvvosat (geahča čuvvosiid)

Báiki ja áigi	Ohcci/ohcciid vuolláičálus

DEAVDINRÁVVAGAT

1.1 - 1.9 Girje vuođđodieđuid lassin čuoggái 1.9 fidnu nummár, mii gávdno lohpemearrádusas.

2.1 Merke, gallát veahkkeearri lea gažaldagas, sihke maŋimus háve loahppamáksu –báikki.

2.2 Ilmmut **árvolassivearuhis** goluid, mat leat doarjjaohcamuša vuođđun **DEHE vistehuksendoarjagis válmmasvuohtadási**.

2.3 Ohcanvuloš doarjaga mearri (€) lea doarjjamearrádusa veahkkeproseantta miel ossodat čuoggá 2.1 goluin DEHE vistehuksendoarjagis válmmasvuohtadási vástideaddji ossodat doarjagis.

Maŋimuš earri galgá leat unnimustá 20 % doarjaga oppalašmearis. Vistehuksendoarjaga veahkkin máksojuvvo mearri, mii gokčá vámmašvuohtadási. Rehketovdamearka: Dohkkehuvvon golut 100 000 €, mieđihuvvon veahkki: 30 000 €, veahkkeproseanta 30. Maŋimuš máksinohcamuša unnimusgoasttádus galgá leat 20 000 €, mas ohccojuvvon doarjja 6000 €. Doarjjaproseantta sáhttá dárkkistit doarjjamearrádusas.

3.1 Merke, gallát loana loktenearri lea gažaldagas, sihke maŋimus háve dasa lassin maŋimus earri –báikki.

3.2 Ilmmut **árvolassivearuhis** goluid, mat leat doarjjaohcamuša vuođđun **DEHE vistehuksendoarjagis válmmasvuohtadási**.

3.3 Maŋimuš lokteneari sturrodat galgá leat unnimustá 20 % loana oppalašmearis. Vistehuksendoarjaga loana oažžu loktet meari, mii gokčá válmmasvuohtadási.

Rehketovdamearka: Dohkkehuvvon golut 100 000 €, loana eanemusmearri 70 000 €, loatnaproseanta 70. Vuosttaš ja maŋimus loatnaeari loktenlohpeohcamuša árvolassivearuhis unnimusgollu galgá leat 20 000 €, mas ohcanvuloš loktenearri lea 14 000 €. Loatnaproseantta sáhttá dárkkistit doarjjamearrádusas.

4.1 -4.2. Ilmmut eallinfápmoguovddážii nuppástusain, main sáhttá leat váikkuhus doarjaga máksimii, omd. nuppástusat, mat laktásit investerema ollašuhttimii. Lavtte mielde vejolaš nuppástusgovaid.

4.4 Gilvalahttinmeannudeapmi guoská investeremiid, main doarjja lea badjel 50 % investerema einnostuvvon bušeahttaárvalusas dehe háhkama árvvus.

5. Jos ohccin lea searvvuš, ovttastupmi dehe jápminbeassi, galget juogo buohkat dehe fápmuduvvon olmmoš vuolláičállit ohcamuša. Servoša dehe ovttastumi beales vuollaičállin sáhttá maid leat olmmoš, geas lea nammačállinriekti.
Investerenveahkki ii mieđihuvvo goluide, maidda ohcci lea ožžon eará almmolaš doarjaga.

VEAHKI MÁKSIN JA LOANA LOKTEN

Veahki vuosttaš eari máksima ja loana vuosttaš eari loktenlobi galgá ohcat guovtti jagi siste doarjaga mieđiheamis. Vuosttaš máksinohcamuš galgá guđđojuvvot doarjjamearrádusas namuhuvvon ollašuhttináigge. Investerenveahki maŋimus eari máksin galgá ohccojuvvot maŋimusat guovtti mánu geahčen ollašuhttináiggi nohkamis.

Eallinfápmoguovddáš sáhttá mieđihit ohcamuša mielde lassiáiggi investerema ollašuhttima várás. Guhkideami eak-tun lea, ahte doarjjavuloš doaibmabiju ollašuhttin lea álggahuvvon mearreáiggis ja ahte mearreáigge guhki-deapmái lea dohkálaš ágga. Mearreáigi sáhttá guhkiduvvot guovtte háve eanemusat jahkái háválassii. Ollaš-uhttináiggi guhkideami sáhttá ohcat skoviin 501. Jos ollašuhttináigi lea guhkiduvvon, de vuosttaš máksin-ohcamuš ferte guđđojuvvot joatkkaáigemearrádusas namuhuvvon áigge.

Investerendoarjja máksojuvvo eanemusat viđa earis. Vuosttaš ja maŋimus earri galgá leat unnimusat 20 proseantta mieđihuvvon doarjaga mearis. Investerenveahkki sáhttá ohccojuvvot ovtta seamma háve, jos loahpalaš háhkan lea dahkkojuvvon, ovdamearkka dihte mohtorgielká dehe njealjejuvllat lea háhkkojuvvon.

Stáhtaloana dehe dan eari loktema várás doarjjaoažžu ferte háhkat eallinfápmoguovddážis loktenlobi. Lobi ferte čájehit loana addin loatnalágádussii ovdal loktema.

Investeremii mieđihuvvon loana oažžu loktet eanemusat guovtti earis. Vuosttaš ja maŋimus earri galgá leat unnimusat 20 proseantta mieđihuvvon doarjaga mearis. Jos loatna lea mieđihuvvon hukseninvesterema várás (omd. buvttadanvisti, bargoeananviessu), loana oažžu loktet eanemusat viđa earis. Maŋimus earri máksojuvvo go visti lea gárvánan. Loana maŋimus eari loktenlohpi galgá ohccojuvvot maŋimusat guovtti mánu geahčen ollašuhttináiggi nohkamis ja maŋimus earri galgá loktejuvvot báŋkkus maŋimusat viđa mánu siste ollašuhttináiggi nohkamis. Guođe loana loktenlohpeohcamuša áiggebále eallinfápmoguovddážii vai sihkkarasttát nohkka buori gieđahallanáiggi.

Viessohuksendoarjaga veahkki máksojuvvo ja loana oažžu loktet válmmasvuohtadási mielde viđa earis. Maŋimuš earri galgá leat unnimustá 20 proseantta mieđihuvvon doarjaga mearis. Go huksen lea gárvánan, de veahki maŋimus eari máksin ja loana maŋimus eari loktenlohpi galgá ohccojuvvot maŋimusat guovtti mánu geahčen doaibmabiju ollašuhttimii biddjon mearreáiggi nohkamis. Loatna galgá loktejuvvot báŋkkus maŋimusat viđa mánu geahčen ollašuhttináiggi nohkamis. Huksen galgá leat válmmas ja ollašuvvan doarjjamearrádusa mielde ovdal maŋimus doarjjaeari máksima.

Veahkki ja loatna máksojuvvo dušše doarjjagelbbolaš goluin

Doarjaga máksima ja loana loktema eaktun lea, ahte doaibmabidju, mii lea máksinohcamuša ággan, lea ollašuhtton ja das šaddan gollu lea loahpalaš. Gollu lea loahpalaš, jos doarjjaoažžu ii leat ožžon iige sáhte oažžut das dehe dan vuođul vuoládusa, buhtadusa dehe máhcahusa.

Golut galget gullat doarjjavuloš investeremii ja doarjjaoažžu galgá leat daid máksán. Investerendoarjja ii máksojuvvo ovdal go gollu lea girjejuvvon doarjjaoažžu girjedollui dehe muituimerkejupmegeatnegasa vearrogeatnega oasis muituimerkejumiide.

Dušše loahpalaš golut dohkkehuvvojit: doarjja ii máksojuvvo árvolassivearus, jos árvolassivearru ožžojuvvo máhcahussan ruovttoluotta. Molssamašiinna árvu geahpiduvvo dohkálaš goluin.

Doarjjadohkketmeahttun golut leat ee. ovdal doarjjamearrádusa šaddan golut, investerema ruhtadeami golut, árvolassivearru sihke eiseváldilobit. Dárkilit logahallan doarjjadohkketmeahttun goluin lea doarjja-mearrádusas.

ČUVVOSAT

Lavtte ohcamuššii doarjjamearrádusas gáibiduvvon áššegirjjiid. Jos áššegirji lea doaimmahuvvon eallinfápmoguovddážii doarjjaohcamuša dehe ovddit máksinohcamuša čuovusin, nu dan ii dárbbaš doaimmahit ođđasit.

1. Vistehuksen (orrunviessu, dállodoalu visti, guollebarta)

Vistehuksemii mieđihuvvon veahki máksima ja loana loktenlobi gáibádussan lea, ahte doarjjaoažžu čájeha eallinfápmoguovddáža dohkkehan duođaštusa investerema válmmasvuohtadásis. Veahkki máksojuvvo ja loana oažžu loktet válmmasvuohtadási mielde prosentuála ossodahkan veahki ja loana ollislaš mearis.

Veahki máksima ja loatnaloktenlobi várás dárbbašlaš čilgehusa barggu válmmasvuohtadásis dahká gieldda huksendárkkisteaddji, eallinfápmoguovddáš, fidnu plánejeaddji dehe eará ámmátolmmoš, man eallinfápmoguovddáš lea dohkkehan jearaldatvuloš fidnu válmmasvuohtačilgehusa dahkkin.

Vistehuksema manjimus máksinohcamuššii galgá laktojuvvot čuovus huksenlohpemearrádusas gáibiduvvon loahppadárkkisteami beavdegirjjis.

2. Eará huksen (buvttadanvisti, bargoeananviessu, bálgesinvesteremat)

Doarjaga máksima eaktun lea duođušguovdasaš čohkkenlogahallan (skovvi nr 2331) ollašuvvan goluin. Čohkkenlogahallan galgá leat veardideamis girjedoalu/boazodoalu muituimerkejumiid duhtošiidda. Čohkkenlogahallamis galget ovdanbuktojuvvot unnimusat čuovvovaš dieđut: rehkega máksinbeaivi, duođušnummár, vuostáváldon dávvir/bálvalus sihke árvolassivearuhis ollislaš haddi. Visot doarjjaoažžut galget vuolláičállit mávssihanskovi.

Čilgehus iežas barggu geavaheamis (ii heivehuvvo vistehuksendoarjagii)
Iežas bargun dohkkehuvvo **dušše** doarjjaoažžu bargan bargu. Daga čilgehusa iežat beaivválaččat bargon bargodiimmuin skoviin nr 506 dehe danveardásaš áššegirjjiin.

Čilgehus iežas muorramateriála ja eananávdnasa geavaheamis (ii heivehuvvo vistehuksendoarjagii)
Daga čilgehusa iežat muorramateriála dehe eananávdnasa geavaheamis skoviin nr 2322L dehe danveardásaš áššegirjjiin. Čilgehus ferte doallat sisttis áššedovdi árvvoštallama geavahuvvon muorramateriála ja eananávdnasa mearis, kvaliteahtas ja hattis.

Manjimus máksinohcamuššii galgá laktojuvvot kopiija huksenlohpemearrádusas gáibiduvvon loahppadárkkistusa beavdegirjjis.

3. Luvvodaga háhkan

Gielkkát, njealjejuvllagat ja eará luvvodat: doaimmat mávssihanohcamuša čuovusin kopiijaid rehkegiin ja mák-soguittiin sihke váldosa boazodoalu muituimerkejumiin, mas boahtá ovdan, ahte gollu lea girjejuvvon muitui-merkejumiide.

Bohccuid oastin: doaimmat mávssihanohcamuša čuovusin kopiija loahpalaš gávpegirjjis ja máksoguitte sihke váldosa boazodoalu muituimerkejumiin, mas boahtá ovdan, ahte gollu lea girjejuvvon muituimerkejumiide.

Bálgesinvesteremiin čuovusin doaimmahuvvo duođušguovdasaš čohkkenlogahallan (skovvi nr 2331) ollašuv-van goluin. Čohkkenlogahallan galgá leat veardideamis girjedoalu duhtošiidda. Čohkkenlogahallamis galget ovdanbuktojuvvot unnimusat čuovvovaš dieđut: rehkega máksinbeaivi, duođušnummár, vuostáváldon dávvir/bálvalus sihke árvolassivearuhis ollislaš haddi.

Oassemáksu

Máksinohcamuša čuovusin galgá doaimmahuvvot

- ruhtadansoahpamuš
- ruhtadanfitnodaga čálalaš ilmmuhus oassemáksosoahpamušain háhkojuvvon opmodaga mávssuin háhkama doaimmaheaddjái. Ilmmuhusas galgá boahtit ovdan iešguđege máksoeari euromearri ja máksobeaivi.
- máksoduođuš vejolaš ruhtan giitii máksojuvvon ossodagas
- čilgehus, ahte opmodat lea doaimmahuvvon doarjjaoažžui
- válddus boazodoalu muituimerkejumiin, mas boahtá ovdan, ahte oba háhkan lea girjejuvvon muituimerkejumiide

Oassemáksosoahpamuššii laktáseaddji hálddahus-, dáhkádus-, divvun-, fuolahus- dehe eará danveardásaš golut eai leat doarjjagelbbolaččat.

Geavahuvvon mašiinnat ja rusttegat

Mávssihanohcamuša čuovusin galgá doaimmahuvvot dokumeanta, mas boahtá ovdan,

- čilgehus ákkain, manin mašiinna dehe rusttega ii leat gánnáhan háhkat ođasin dehe buhttejeaddji bálvalus ii leat leamaš govttolaš goluiguin báikegottis oažžunsajis
- čilgehus, ahte mašiidna dehe rusttet heive teknihkalaš ješvuođaidis dáfus plánejuvvon atnui dehe mii sáhttá earáhuhttot áigojuvvon geavahanulbmilii heivvolažžan
- čilgehus, ahte mašiidna dehe rusttet lea háhkanhattis dáfus hálbbit go danveardásaš ođas
- čilgehus, ahte mašiinna dehe rusttega geavahanahki lea aŋkke golbma jagi vel
- čilgehus, mot háhkan lea buoridan investerema ollislaš ekonomiija, go váldojuvvojit vuhtii háhkama haddi sihke mašiinna dehe rusttega geavahanahki ja geavahanáigásaš golut.

Eallinfápmoguovddáš sáhttá dárbbu mielde sihtat lassičilgehusaid.